

ปัญหาการค้าระหว่างประเทศญี่ปุ่น กับประเทศจีนคอมมิวนิสต์

โดย

สุชาติ จุฑาสมิต

รวมศาสตราจารย์พิเศษ เศรษฐศาสตร์มหานิติศาสตราจารย์พิเศษ

M.A., A.M., M.A.L.D., Ph. D.

กรมเศรษฐกิจ

กระทรวงการต่างประเทศ

ผู้อำนวยการวิชาการเศรษฐกิจระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีเนื้อที่น้อย ผลผลิตการเกษตรกรรมไม่เพียงพอจะเลี้ยง ประชากร ซึ่งมีจำนวนกว่า ๘๐ ล้านคน ทรัพยากรธรรมชาติ (natural resources) ก็น้อยไม่เพียงพอจะบ่มโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งญี่ปุ่นมีอยู่เป็นจำนวนมาก ชีวิตเศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่นขึ้นอยู่กับการค้าระหว่างประเทศ แลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งผลิตขึ้นกับวัตถุดิบ (raw materials) จากต่างประเทศ ส่วนประเทศจีนเป็นประเทศที่มีเนื้อที่ไพศาล มีทรัพยากรธรรมชาติมาก แต่ไม่ค่อยจะได้ผลิตสินค้าขึ้นอุปโภคเอง เพราะยังไม่เจริญทางอุตสาหกรรม ฐานะทางภูมิศาสตร์ของประเทศทั้งสองก็เป็นประเทศที่อยู่ใกล้เคียงกัน จึงเป็นธรรมดา อยู่เองที่ประเทศจีนและประเทศญี่ปุ่นจะได้ค้าขายติดต่อกัน

เป็นอันมากในอดีตกาล ประเทศญี่ปุ่นเห็นว่าประเทศจีนซึ่งมีประชากรกว่า ๖๐๐ ล้านคนเป็นตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของตนได้เป็นอย่างดี ทั้งจะได้เป็นฝ่ายจัดหาวัตถุดิบและผลิตผลการเกษตรมาขึ้นให้ประเทศญี่ปุ่นด้วย ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๐-๑๙๓๗ ก่อนสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่น ดินค้าออกของญี่ปุ่นที่ส่งไปยังประเทศจีนเฉลี่ยแล้วประมาณ ๑๗.๘ เปอร์เซ็นต์ของสินค้าออกของญี่ปุ่นทั้งหมด และในระยะเวลาเดียวกันประเทศญี่ปุ่นส่งสินค้าเข้าจากประเทศจีน เฉลี่ยแล้วประมาณ ๑๑.๓ เปอร์เซ็นต์ ประเทศจีนได้ซื้อสินค้าจากประเทศญี่ปุ่นมากกว่าประเทศใด ๆ สินค้าที่ซื้อได้แก่ ผ้า เครื่องจักร กระดาษ ผลิตภัณฑ์ทำด้วยกระดาษ ผลิตภัณฑ์ทำด้วยโลหะ สินค้าที่ประเทศญี่ปุ่นซื้อจากประเทศจีนมีปริมาณและมูลค่าน้อยกว่าที่ซื้อจากสหรัฐอเมริกาและเกาหลี แต่สินค้าจากประเทศจีนนับว่าสำคัญแก่ญี่ปุ่นมาก ตัวอย่างเช่น ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๔-๑๙๓๖ หนึ่งในสามของเกลือและดินแร่เหล็ก, สองในสามของถ่านหิน, สามในสี่ของถั่วเหลืองและน้ำมันดินทั้งหมดเป็นสินค้าที่ญี่ปุ่นต้องการจากประเทศจีน^๑

หลังจากการปราชัยในมหาสงครามครั้งที่สอง ฐานะเศรษฐกิจและการค้าของญี่ปุ่นได้เปลี่ยนแปลงไปมากมาย การสูญเสียดินแดนที่เคยเป็นเมืองขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แมนจูเรีย ประกอบกับการที่ประชากรญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ญี่ปุ่นต้องพึ่งอาศัยการค้า

1. Jerome B. Cohen, *Japan's Postwar Economy*, (Bloomington: Indiana University Press, 1958), p. 172, Table x-1, Position of China in Japanese Foreign Trade, 1930-1956.
2. Shao Chuan Leng, *Japan and Communist China*, (Kyoto: Doshisha University Press, 1958), pp. 38-39.

กับต่างประเทศมากยิ่งขึ้น ระหว่างที่ญี่ปุ่นตกอยู่ภายใต้การยึดครอง
ของสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นต้องจำกัดการค้ากับจีนลงไปจนเกือบหมดสิ้น
ในปี ค.ศ. ๑๙๔๔ อันเป็นปีที่จีนคอมมิวนิสต์เข้ายึดครองผืนแผ่นดิน
ใหญ่จีน ญี่ปุ่นส่งสินค้าออกไปยังประเทศจีนคอมมิวนิสต์เป็นมูลค่า
เพียง ๓.๓ ล้านดอลลาร์อเมริกัน และซื้อสินค้าเข้าจากประเทศนั้นเป็น
มูลค่า ๒๓.๘ ล้านดอลลาร์อเมริกัน^๓ ภายหลังที่สงครามเกาหลีเริ่มไป
ได้ไม่กี่เดือน เมื่อเป็นที่ประจักษ์แน่ชัดว่าประเทศจีนคอมมิวนิสต์ได้มี
ส่วนเข้าแทรกแซงทางอาวุธในสงครามนั้น สหประชาชาติได้มีมติเมื่อ
วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๕๑ ด้วยคะแนนเสียง ๔๗ ต่อ ๐ พวก
ประเทศคอมมิวนิสต์ ๘ ประเทศงดเว้นไม่ออกคะแนนเสียง ให้ห้าม
ส่งอาวุธ กระสุน ยุทโธปกรณ์ วัสดุที่ก่อให้เกิดพลังงานปรมาณู น้ำมัน
เครื่องใช้ในการขนส่งที่มีคุณค่าในการรบ ตลอดจนผลิตภัณฑ์
อื่น ๆ อันอาจเป็นประโยชน์ในการผลิตอาวุธ กระสุน และยุทโธปกรณ์
ให้แก่ประเทศจีนคอมมิวนิสต์ หรือประเทศเกาหลีเหนือ^๔ แม้ประเทศ
ญี่ปุ่นจะมี ได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติในขณะนั้น แต่สหรัฐอเมริกา
เป็น ทั้งยังเป็นประเทศตัวตั้งตัวตีให้สหประชาชาติมีมติดังกล่าวด้วย
สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้ยึดครองประเทศญี่ปุ่นอยู่ จึงได้ห้ามมิให้ญี่ปุ่น
ค้าขายกับประเทศจีนบนผืนแผ่นดินใหญ่ ตามสถิติปรากฏว่า ในปี ค.ศ.
๑๙๕๒ สินค้าออกจากประเทศญี่ปุ่นไปยังประเทศจีนคอมมิวนิสต์ มี
มูลค่าเพียง ๐.๖ ล้านดอลลาร์อเมริกัน หรือประมาณ ๐.๐๔ เปอร์เซ็นต์

3. Shao Chuan Leng, *Japan and Communist China*, (Kyoto: Do-shisha University Press, 1958), pp. 38-39.

4. มติสมัชชาสหประชาชาติ ที่ 500 (v) Additional Measures to be Employed to Meet the Aggression in Korea.

ของสินค้าออกของญี่ปุ่นทั้งหมด และสินค้าเข้าจากประเทศจีนคอมมิวนิสต์ก็มีมูลค่าเพียง ๑๔.๗ ล้านดอลลาร์อเมริกัน หรือเพียงประมาณ ๐.๗ เปอร์เซ็นต์ของสินค้าเข้าทั้งหมดของญี่ปุ่น^๕

การที่ระดับการค้าระหว่างประเทศจีนกับประเทศญี่ปุ่นได้ลดต่ำลงมากจนกระทั่งแทบ จะไม่มีการค้าต่อกันเลย เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกกดดันแก่ชาวญี่ปุ่น ทำให้หันกลับไปคิดถึงเหตุการณ์ในอดีตเมื่อ ญี่ปุ่น ยังทรง อำนาจ และมี อิทธิพลอยู่ในประเทศจีน การค้าระหว่างสองประเทศได้ดำเนินไปในทางที่ญี่ปุ่นได้ประโยชน์และผลกำไรเป็นอันมาก ชาวญี่ปุ่นทั่ว ๆ ไปจึงอยากให้ลดข้อจำกัดในการค้ากับประเทศจีนบนผืนแผ่นดินใหญ่ ให้ได้มีการค้ามากขึ้น พวกนักธุรกิจและนักอุตสาหกรรมออกจะมีเสียงดังกว่าเพื่อนบริษัทและ ขุดล่าหกรรม ทั้ง ขนาด เล็ก และ ขนาด กลาง ทำ การ เน้น คัด อย่าง แข็งแรง เพื่อให้รัฐบาลญี่ปุ่นขยายการค้ากับประเทศจีนคอมมิวนิสต์ แต่วิสสาหกิจ ขนาดใหญ่ ไม่ค่อยกล้า จะแสดง ที่ท่า ออกมา อย่าง เบ็ด เฝย เพราะเกรงใจประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นตูกค้าสำคัญอยู่ อย่างไรก็ดี ในระยะสองสามปีที่ผ่านมา วิสาหกิจขนาดใหญ่ของญี่ปุ่นก็ได้แสดงความสนใจ อยากให้มีการค้า ระหว่างญี่ปุ่น กับจีนคอมมิวนิสต์ มากขึ้น เพราะเมื่อหมดสถานะยึดครองในญี่ปุ่นแล้ว สหรัฐอเมริกาก็ใช้จ่ายในญี่ปุ่นน้อยลง ญี่ปุ่นจึงอยากจะได้มีตลาดทำการค้าในประเทศจีน

5. Leng, *Japan and Communist China*, Table I, Japan's Trade, 1930-1956, p. 38.

การเรียกร้องให้ยกเลิกข้อกักตักการค้านี้ ได้รับความสนับสนุน
จากหนังสือพิมพ์ญี่ปุ่นตลอดมา ตัวอย่างเช่นหนังสือพิมพ์ Oriental
Economist ได้เขียนบทความว่าญี่ปุ่นควรค้ากับจีนคอมมิวนิสต์ บทความ
ความนี้ตอนหนึ่งกล่าวว่า

Since the outbreak of the Korean War, Japan by way of co-operating with the United Nations, has been refraining from carrying on trade with Soviet Russia and Communist China. But up to June 1950, Japan had traded with these two Communist countries to an appreciable extent.....The suspension of trade with these areas compelled Japan to import these materials from areas lying farther off and consequently at higher prices. This naturally led to a rise in the cost of products of our domestic industry. For this reason it is hoped that our trade may be resumed with Soviet Russia and Communist China, especially with the latter.⁶

หนังสือวารสารเศรษฐกิจของญี่ปุ่นอีกฉบับหนึ่ง ชื่อ The Tokyo Journal of Finance and Commerce ซึ่งปกติถือกันว่าเป็นหนังสือที่มีแนวคิดฝ่ายอนุรักษนิยมและสนใจเฉพาะด้านธุรกิจเท่านั้น ก็เตือนให้ทำการค้ากับพวกคอมมิวนิสต์ บทบรรณาธิการบทหนึ่งของวารสารนี้กล่าวว่า

On a large scale it would be well for the government to take greater pains in trying to provide trade with the Soviets and the Chinese Reds. Japan, of course, is committed to full co-operation with the United States, and any action which would prove detrimental, directly to free nations must be strictly

6. The Oriental Economist, Vol. 19, No. 471 (January 26, 1952) p.69

avoided. But if business can be transacted without violating Japan's adherence to the United Nations efforts, there is no reason why it should be rejected.⁷

โดยที่ไม่มีควมสัมพันธ์ทางการทูตต่อกัน การค้าระหว่างจีนกับญี่ปุ่นจึงต้องกระทำโดยทางเอกชน ที่ในประเทศญี่ปุ่นได้มีการก่อตั้งสมาคมเพื่อส่งเสริมการค้ากับประเทศจีนบนแผ่นดินใหญ่ขึ้นหลายสมาคม ที่ควรทราบเช่น The Japan-China Export-Import Association, the Diet Members' League for Promotion of Japan-China Trade และ the Japan International Trade Promotion Association, ถึงปัจจุบัน (ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๖๑) ได้มีการลงนามความตกลงทางการค้าของเอกชนที่สำคัญ ๆ รวม ๔ ฉบับ ฉบับที่หนึ่งลงนามกันที่ปักกิ่ง เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ค.ศ. ๑๙๕๒ ระหว่างสมาชิกรัฐสภาญี่ปุ่น ๓ นาย กับคณะกรรมการส่งเสริมการค้าของจีน (The China Trade Promotion Committee) ความตกลงกำหนดให้มีการแลกเปลี่ยนสินค้ามีมูลค่าแต่ต่ำกว่า ๑๔ ล้านดอลลาร์อเมริกัน โดยอาศัยวิธีแลกเปลี่ยนการค้าต่อสินค้า (barter) ภายในระยะเวลา ๖ เดือน ข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาได้ขยายออกไป ๒ ครั้ง จนกระทั่งถึงต้นปี ค.ศ. ๑๙๕๓ ถึงกระนั้นปริมาณการค้าทั้งสองทางก็มีมูลค่าทั้งสิ้นเพียง ๑.๕ ล้านดอลลาร์อเมริกัน คือเพียงประมาณ ๕.๑ เปอร์เซ็นต์ขององเขตปริมาณการค้าที่

7. *The (Tokyo) Journal of Finance and Commerce*, Vol. 5 No. 2, (February 16, 1952), p. 1.

8. Cohen, *Japan's Postwar Economy*, p. 181. and Leng, *Japan and Communist China*, p. 59

ได้ตกลงกันได้^๙ เหตุผลสำคัญที่ปริมาณการค้ามีเพียงเล็กน้อยก็เพราะสินค้าหลายประเภทที่กำหนดไว้ว่าจะแลกเปลี่ยนกันตามความตกลงเป็นสินค้าซึ่งชนชั้นรัฐบาล ญี่ปุ่นห้ามส่งออกไปยัง ประเทศจีนคอมมิวนิสต์

เพียง ๒ วันภายหลังจากสงครามศึกในเกาหลี รัฐบาลญี่ปุ่นได้มีมติเร่งเร้ารัฐบาลของตนให้ส่งเสริมการค้ากับจีนแดงและให้ผ่อนผันข้อกำหนดการส่งสินค้าออก^{๑๐} ในเดือนตุลาคมต่อมา 'The Diet Members' League of Promotion of Japan-China Trade ได้ส่งผู้แทนคณะหนึ่งไปยังปักกิ่ง เพื่อลงนามในความตกลงแลกเปลี่ยนสินค้าอย่างไม่เป็นทางการฉบับที่สองกับพวกจีนคอมมิวนิสต์ ความตกลงฉบับที่สองนี้มีข้อตกลงคล้ายกับความตกลงฉบับที่หนึ่งแทบทุกประการ แม้กระทั่งวงเขตปริมาณการค้าที่กำหนดไว้เท่ากัน^{๑๑} เมื่อความตกลงฉบับที่สองได้ลงนามในเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๕๕ ปรากฏว่าทั้งสองฝ่ายซื้อขายแลกเปลี่ยนกันมากขึ้นจนเห็นชัด ปริมาณการค้าทั้งสองฝ่ายซึ่งมีต่อกันถึงตัวขึ้นถึง ๖๕ ล้านเหรียญอเมริกันในปีประมาณ ๓๗.๗ เบลอร์เซ็นต์ของวงเขตปริมาณสินค้าที่กำหนดตามความตกลงฉบับที่สองว่าจะแลกเปลี่ยนกัน^{๑๒}

การที่ความตกลงฉบับที่สองประสบความสำเร็จมากว่าความตกลงฉบับแรก ทำให้มีการลงนามความตกลงฉบับที่สามในเดือน

9. Cohen, *Japan's Postwar Economy*, p. 181

10. Leng, *Japan and Communist China*, p. 57

11. C. F. Remer, ed., *Three Essays on the International Economics of Communist China* (Ann Arbor: The University of Michigan Press, 1959,) p. 206

12. Cohen, *Japan's Postwar Economy*, p. 181

พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๕๕ ระหว่างคณะกรรมการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศของจีนฝ่ายหนึ่งกับ The Diet Members' League for Promotion of Japan-China Trade และ The Japan International Trade Promotion Committee ร่วมกันอีกฝ่ายหนึ่ง ความตกลงฉบับที่สามนี้คล้ายกับความตกลงของฉบับแรก แต่พวกจีนคอมมิวนิสต์ได้ตั้งข้อเรียกร้องทางการเมืองเพื่อเป็นผลพลอยได้ โดยรบเร้าให้ฝ่ายญี่ปุ่นพยายามจัดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น (Bank of Japan) ซึ่งเป็นธนาคารกลางของญี่ปุ่น ลงนามในความตกลงเกี่ยวกับการชำระหนี้ และเปิดบัญชีเงินกับธนาคารแห่งประเทศจีนคอมมิวนิสต์ (People's Bank of China) นอกจากนี้พวกจีนคอมมิวนิสต์ยังได้รบเร้าให้ฝ่ายญี่ปุ่นใช้ความกดดันให้มีการทำความตกลงทางการค้าระหว่างรัฐบาลทั้งสองประเทศโดยเร็ว เนื่องจากในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ ได้มีการลดหย่อนการห้ามส่งสินค้าไปยังประเทศจีนคอมมิวนิสต์ เมื่อความตกลงฉบับที่สามสิ้นสุดลง จึงปรากฏว่าปริมาณการค้าของทั้งสองฝ่ายสูงถึงประมาณ ๕๖.๔ เปอร์เซ็นต์ ของวงเขต ปริมาณสินค้าที่กำหนดจะแลกเปลี่ยนกันมากกว่าปริมาณการค้าตามความตกลงฉบับที่หนึ่งถึงสิบกว่าเท่า^{๑๓}

การที่ฝ่ายจีนเร้าเร้าให้มีความสัมพันธ์ทางการค้าเป็นทางการทำให้ชาวญี่ปุ่นซึ่งมีจิตใจโน้มเอียงอยากค้ากับประเทศจีนบนพื้นฐานดินใหญ่อยู่แล้ว มีความรู้สึกแรงขึ้นและเรียกร้องให้มีการค้าแม้กับประเทศที่มีลัทธิการเมืองแตกต่างออกไป^{๑๔} สภาพการณ์เช่นนี้ทำให้รัฐบาล

13. Cohen, *Japan's Postwar Economy*, p. 181

14. *The Japan Times*, April 13, 1957.

ญี่ปุ่นตกอยู่ในฐานะลำบาก รัฐบาลญี่ปุ่นซึ่งเป็นพรรค Liberal Dem-
 ocratic จะต้องรับค่านิยมการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อแก้ปัญหานี้ให้เร็ว
 ก่อนที่พรรคสังคมนิยม (Socialist Party) และพรรคคอมมิวนิสต์ (Com-
 munist Party) จะถือโอกาสยกเอาเรื่องเป็นหัวข้อในการรณรงค์เลือกตั้ง
 นอกจากนั้นญี่ปุ่นยังมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับรัฐบาลจีนคณะชาติ
 ที่ไต้หวัน ในปี ค.ศ. ๑๙๕๗ ญี่ปุ่นค้าขายกับไต้หวันเป็นมูลค่าถึง
 ๑๖๕.๖ ล้านดอลลาร์อเมริกัน แต่การค้ากับจีนแดงมีมูลค่าเพียง ๑๐.๕
 ล้านดอลลาร์อเมริกัน^{๑๕} ในปีต่อไป เมื่อมีความตึงเครียดเนื่องจากเหตุ-
 การณ์ทางการเมืองระหว่างจีนกับญี่ปุ่น การค้าระหว่างญี่ปุ่นกับจีน
 คอมมิวนิสต์ลดลงเป็นเพียง ๒๒.๕ ล้านดอลลาร์^{๑๖} และที่สำคัญกว่านั้น
 ก็คือญี่ปุ่นไม่ต้องการให้ฝักร่วมกับสหรัฐอเมริกา เพราะญี่ปุ่นต้องพึ่งพา
 อาศัยสหรัฐอเมริกาในทางการเมือง ในด้านเศรษฐกิจ สหรัฐอเมริกาก็
 เป็นลูกค้าที่สำคัญยิ่งของญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. ๑๙๕๘ การค้าระหว่าง
 ญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกามีมูลค่าถึง ๒,๑๔๓.๕ ล้านดอลลาร์อเมริกัน ซึ่ง
 เท่ากับ ๓๒.๘ เปอร์เซ็นต์ของปริมาณการค้าของญี่ปุ่นในปีนั้น^{๑๗}
 ญี่ปุ่นไม่อาจยอมตัดการค้ากับสหรัฐอเมริกาซึ่งมีปริมาณมากเพื่อแลก
 เข้าการค้ากับจีนแดงซึ่งมีปริมาณเพียงเล็กน้อย โดยเหตุนี้รัฐบาลญี่ปุ่น
 จึงต้องวางตนประหนึ่งนักไต่ถอด นายกรัฐมนตรี Nobusuki Kishi ได้
 เสนอคำอธิบายฐานะของรัฐบาลญี่ปุ่นในเรื่องปัญหาการค้ากับประ-
 เทศจีน ว่า

15. Ministry of Foreign Affairs of Japan, *Statistical Survey of Eco-
 nomy of Japan, 1960*, pp. 32-33

16. *Ibid.*

17. *Ibid.*

Between Japan and the Continent of China these have existed close ties from ancient times. Moreover, economically they stand to a certain extent on a mutually complementary relationship. Accordingly, the government, while maintaining harmony with other free nations, will work for rationalization of the existing embargo according as the situation changes; and seek to expand the trade as much as possible within the framework of the afore-mentioned harmony. But as for matters outside trade, a careful study will be continued as they involve a variety of complicated problems of international politics.¹⁸

พวกจีนคอมมิวนิสต์ได้ถือโอกาสจากการที่ญี่ปุ่นตกอยู่ในภาวะที่ลำบากดังที่ได้อธิบายมาเข้ารีดเน้นเอาประโยชน์ทางการเมืองจากญี่ปุ่นเมื่อเจรจาทำความตกลงฉบับที่สี่ พวกจีนคอมมิวนิสต์ได้เรียกร้องสิทธิที่จะจัดตั้งสำนักงานการค้าในประเทศญี่ปุ่นโดยใช้เจ้าหน้าที่จีน ๓๐ คน ฝ่ายจีนได้ยอมผ่อนปรนเรื่องจำนวนเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานการค้าลงบ้างในภายหลัง แต่การที่รัฐบาลญี่ปุ่นได้เรียกร้องว่าต้องมีการพิมพ์ลายนิ้วมือเจ้าหน้าที่จีนที่จะมาประจำสำนักงานการค้าทำให้ฝ่ายจีนเคืองแค้นมาก และถือเป็นสาเหตุระงับการเจรจาอยู่นาน ความตกลงฉบับที่สี่ต้องยืดเยื้อไปจนถึงเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๕๗ จึงได้ลงนามกันได้ ความตกลงฉบับที่สี่นี้คงรักษาแบบฉบับของความตกลงฉบับก่อน ๆ แต่มีข้อกำหนดเพิ่มขึ้นใหม่สองประการ วงเขตปริมาณการค้าเพิ่มขึ้นเป็นการแลกเปลี่ยนดินค้ำมีมูลค่าแต่ละฝ่าย ๙๘ ล้านเหรียญอเมริกัน ดินค้ำที่นำมาแลกเปลี่ยนกันจัดแบ่งเป็น ๒ ประเภท

18. The (Japanese) Ministry of Foreign Affairs, *Information Bulletin*, February 15, 1957, p.4

แทนที่จะเป็น ๓ ประเภทอย่างแต่เดิม^{๑๑} เป็นทางให้ฝ่ายจีนอาจได้สินค้าที่เป็นยุทธปัจจัยมากขึ้น ความตกลงได้เน้นในเรื่องการแลกเปลี่ยนด้านงานการค้า โดยเรียกร้องว่าภาคีแต่ละฝ่ายจะต้องจัดการให้รัฐบาลของตนให้ประกันความมั่นคงแก่ด้านงานการค้าและเจ้าหน้าที่ของอีกฝ่ายหนึ่ง ยอมให้มีการใช้รหัสลับเพื่อประโยชน์ในทางการค้า และให้สิทธิขงชาติของประเทศภาคีฝ่ายซึ่งมาตั้งด้านงานการค้า เช่นเดียวกับในความตกลงฉบับที่สาม ความตกลงฉบับที่ดีเรียกร้องให้มี

19. To be exported by the People's Republic of China:

Category A-40 percent, consisting of soybeans, coal, iron ore, manganese ore, pig iron and tin.

Category B-60 percent, consisting of rice, beans, coarse grain, fats and oils, tung oil, magnesite ore, poshan bauxite, clay, asbestos, antimony, sheep wool, cashmere, feathers, hemp, talc, graphite, gypsum, pig skin, cotton waste and silk waste, tung wood, straw braid, resin, crude lacquer, spices, fresh and dried fruits, vegetable, medical substances, artistic handicraft articles and so forth.

To be exported by Japan:

Category A-40 percent, consisting of rolling stock and railway equipment, power-generating equipment, ships and vessels, heavy and precision machinery, ingot copper, aluminium materials, steel plate, steel tubes, thin steel plate, steel building materials and sheet iron for oil drums.

Category B-60 percent, consisting of general machines and tools, chemical fertilizers, medicines, chemical preparations, chemical fibers and thin products, timber and wood products, paper, marine products, sundry goods and films and so forth.

การเจรจาตกลงทำความตกลงการค้าเป็นทางการ ในตอนแรก ๆ
ระหว่างอายุของความตกลงฉบับที่ดี ได้มีเหตุการณ์หลายอย่างทำให้
ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างญี่ปุ่นกับ จีนคอมมิวนิสต์ ดึงเครียดไป
มาก เริ่มต้นด้วยการที่รัฐบาลจีนคณะชาติไม่พอใจความตกลงฉบับที่
ดี โดยเฉพาะการที่อนุญาตให้ดำเนินการการค้าจีนคอมมิวนิสต์กับจีน
จีนคอมมิวนิสต์ในประเทศญี่ปุ่น ถึงกับทำการประท้วงต่อรัฐบาลญี่ปุ่น
หลายครั้งหลายครา พร้อมกับขู่ว่าจะตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับ
ญี่ปุ่น เพื่อให้รัฐบาลจีนคณะชาติบรรเทาความไม่พึงพอใจ รัฐบาล
ญี่ปุ่นได้อธิบายฐานะของตนให้ทราบ ว่า แม้รัฐบาลญี่ปุ่นจะไม่ได้ขัด
ขวางการทำความตกลงทางการค้าระหว่างเอกชนญี่ปุ่นกับจีนคอมมิว-
นิสต์ รัฐบาลญี่ปุ่นก็มิได้รับรองสิทธิของดำเนินการการค้าจีนคอมมิว-
นิสต์ให้สิทธิกับจีนคอมมิวนิสต์ในประเทศญี่ปุ่น ปัญหาเรื่องรมมิได้สัน
ลดลงเพียงเท่านั้น แต่ได้กลายเป็นเรื่องยุ่งยากมากขึ้นไปอีก มิใช่
ระหว่างญี่ปุ่นกับจีนคณะชาติ แต่ระหว่างญี่ปุ่นกับจีนคอมมิวนิสต์
คราวนี้เป็นเรื่องชายหนุ่มชาวญี่ปุ่นคนหนึ่งได้กระชากธงชาติจีนคอมมิว-
นิสต์ในร้านสรรพสินค้าแห่งหนึ่งในเมืองนาคาซากิ ชายผู้นั้นได้ถูก
เจ้าหน้าที่ตำรวจญี่ปุ่นจับแต่ถูกปล่อยเพียงฐานทำลายเครื่องดับแค้น
ร้าน การกระทำของเจ้าหน้าที่ญี่ปุ่นได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาอย่างรุนแรง
จากรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ ถึงกับประกาศออกมาฝ่ายเดียวว่าจะรับความ
ตกลงทางการค้าฉบับที่ดีในเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๕๘ และอีกหนึ่ง
เดือนหลังจากนั้นก็ได้ห้ามการติดต่อทางธุรกิจทั้งปวงระหว่างจีนคอม-
มิวนิสต์กับญี่ปุ่น การที่รัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์กระทำเช่นนั้น ก็โดย
แทรกความมุ่งหวังจะล้มรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี Kishi ในการ

เลือกตั้งซึ่งจะมาถึงในเดือนพฤษภาคมด้วย แต่เหตุการณ์ก็ดับตรงกันข้ามกับที่คาดหวัง การกระทำของรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ไม่เป็นการช่วยเหลือพรรคสังคมนิยมและพรรคคอมมิวนิสต์ญี่ปุ่นแต่อย่างใด พรรค Liberal Democratic ของนายกรัฐมนตรี Kishi ได้ชนะการเลือกตั้งอย่างงดงาม ในการกลับเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี Kishi ได้กล่าวย้ำถึงนโยบาย "Trade - but - no - recognition" ของญี่ปุ่น นายกรัฐมนตรีคนต่อมาของญี่ปุ่น คือ นาย Hayato Ikeda ก็ดำเนินนโยบายทำนองเดียวกัน การค้าระหว่างจีนคอมมิวนิสต์กับญี่ปุ่นในปัจจุบันยังคงดำเนินไปประหว่งเอกชน และมีปริมาณไม่มากมายนัก

การค้าระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับจีนคอมมิวนิสต์เป็นตัวอย่างอันแจ่มชัด แสดงให้เห็นอันตรายและข้อยุ่งยากหลายประการในการที่ประเทศเสรีจะค้าขายกับประเทศคอมมิวนิสต์ เพราะการค้าของประเทศคอมมิวนิสต์เป็นการค้าที่ผูกขาดโดยรัฐ รัฐควบคุมดำเนินการเอง ใช้การค้าเป็นวิถีทางแสวงหาอาชญากรรมบ้างจี้เพื่อเพิ่มพูนสร้างสวัสดิภาพความเป็นสำคัญ มิใช่เพื่อให้ประชาชนได้มีสิ่งอุปโภคบริโภคสมบูรณ์ ที่ร้ายที่สุดก็คือประเทศคอมมิวนิสต์มักจะใช้การค้าเป็นเครื่องมือสงครามเย็น มุ่งหวังจะก่อให้เกิดความยุ่งยากทางเศรษฐกิจและการเมืองในประเทศที่ทำการค้าด้วย โดยเหตุนี้ประเทศเสรีจึงควรใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการค้ากับประเทศคอมมิวนิสต์